

Warszawa, 11/02/2008r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-575928-III/07/LN

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Pan
Sylwester Rypiński
Prezes
Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
ul. Czerniakowska 16
00-701 Warszawa

Szanowny Panie Prezesie

Uprzejmie informuję Pana Prezesa, że do Rzecznika Praw Obywatelskich w dalszym ciągu napływają skargi od żołnierzy zawodowych oraz funkcjonariuszy służb mundurowych, którzy rozpoczęli służbę przed 1 stycznia 1999 r. i na skutek błędu ustawodawcy otrzymują decyzje o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu w okresie od 1 stycznia do 29 grudnia 1999 r. w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności (działalności gospodarczej).

Decyzje o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą skarżący otrzymują dopiero po kilku latach, a - co ważniejsze - takie działanie ze strony organów rentowych ma jedynie na celu uzyskanie od ubezpieczonych składek na ubezpieczenie społeczne wraz z należnymi odsetkami za zwłokę, gdyż z tego tytułu skarżącym nie były wypłacane żadne świadczenia.

Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm.) w swym pierwotnym brzmieniu nie obejmowała swymi unormowaniami żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy służb mundurowych. Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 13 w związku z art. 6 ust. 3 ustawy przepisy ustawy dotyczyły wyłącznie żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy służb mundurowych, którzy podjęli służbę po dniu wejścia w życie tej ustawy. Skarżący pozostawali zatem w systemie zaopatrzenia społecznego, do którego zostali także włączeni wszyscy żołnierze i funkcjonariusze służb mundurowych wskutek uchylecia powołanych wyżej regulacji normatywnych z dniem 1 października 2003 r. ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 166, poz. 1609).

W ocenie Sądu Najwyższego żołnierz zawodowy pozostający w służbie wojskowej przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 13 października 1999 r.

o systemie ubezpieczeń społecznych, w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 29 grudnia 1999 r., nie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu z żadnego tytułu ubezpieczenia społecznego normowanego tą ustawą (wyrok z dnia 5 maja 2005 r., II UKZ 47/04, OSNP nr 22/2005, poz. 362). Zdaniem Sądu Najwyższego, skutkiem nieobjęcia żołnierzy zawodowych, którzy pozostawali w zawodowej służbie wojskowej przed dniem wejścia w życie ustawy systemowej powszechnym systemem ubezpieczeń społecznych, było to, że nie podlegali oni ubezpieczeniu społecznemu z żadnego tytułu ubezpieczenia unormowanego tą ustawą w tym - między innymi - również z tytułu ewentualnego równoczesnego prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Luka prawna wynikająca z takiego układu normatywnego nie polegała jednak na braku ustawowej podstawy do wyłączenia spod obowiązku podlegania obligatoryjnemu tytułowi ubezpieczenia społecznego - między innymi - w związku z równocześnie prowadzoną pozarolniczą działalnością gospodarczą żołnierza zawodowego pozostającego w systemie wojskowego zaopatrzenia emerytalno-rentowego, który w ogóle nie został objęty regulacją normatywną ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ale na tym, że unormowania ustawy systemowej uniemożliwiały skorzystanie przez żołnierzy zawodowych pozostawionych w systemie wojskowego zaopatrzenia emerytalno-rentowego z dobrowolnego wyboru dodatkowego tytułu powszechnego ubezpieczenia społecznego w razie spełniania warunków do skorzystania z tego dodatkowego (poza wojskowym zaopatrzeniem emerytalno-rentowym) tytułu równoczesnego podlegania ubezpieczeniu społecznemu. Ta luka legislacyjna została usunięta przez dodanie ust. 8 do art. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który od dnia 30 grudnia 1999 r. umożliwił osobom pozostającym w stosunku służby przed dniem 1 stycznia 1999 r., w tym żołnierzowi zawodowemu pozostawionemu w systemie wojskowego zaopatrzenia emerytalno-rentowego, a nieobjętemu powszechnym systemem ubezpieczenia społecznego, który jednocześnie spełniał warunki podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu z tytułów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4-6 i 10 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, objęcie tymi ubezpieczeniami wyłącznie dobrowolnie na swój wniosek. Innymi słowy, analizowana zmiana normatywna nie mogła być rozumiana jako wyłączająca żołnierzy zawodowych, pozostawionych w systemie wojskowego zaopatrzenia emerytalno-rentowego z tytułu stosunku służby wojskowej podjętej przed dniem 1 stycznia 1999 r., z obowiązku równoczesnego podlegania określonemu tytułowi ubezpieczenia społecznego, ale umożliwiała ona takim żołnierzom skorzystania na ich wniosek z możliwości równoczesnego poddania się dobrowolnie tytułowi ubezpieczenia społecznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4-6 lub 10. Nie było to zatem odebranie „nabytych uprawnień” do podlegania jednemu tytułowi ze zbiegających się podstaw podlegania wojskowemu zaopatrzeniu emerytalno-rentowemu oraz ubezpieczeniu społecznemu osób prowadzących

pozarolniczą działalność gospodarczą, ale dodanie uprawnienia do skorzystania z dobrowolnego tytułu skorzystania z ubezpieczenia społecznego przez tych żołnierzy zawodowych, którzy w ogóle nie zostali włączeni do systemu powszechnego ubezpieczenia społecznego. Taką interpretację potwierdza to, że ostatecznie z dniem 1 października 2003 r. wszyscy żołnierze zawodowej służby wojskowej zostali wyłączeni z obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego i rentowego według zasad uregulowanych ustawą systemową, ale jako osoby pozostające w stosunku służby, spełniające jednocześnie warunki do podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu z tytułów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4-8 i 10 tej ustawy, nadal mogą być dobrowolnie objęte tymi ubezpieczeniami na swój wniosek (art. 9 ust. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Powyższe prowadziło do konkluzji, którą Sąd Najwyższy przedstawił w przytoczonej powyżej tezie tego wyroku.

Kwestie obowiązku ustawowego opłacania składek za okres od 1 stycznia do 29 grudnia 1999 r. z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej przez żołnierzy zawodowych i innych funkcjonariuszy służb mundurowych były w 2000 r. przedmiotem wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra Pracy i Polityki Społecznej, lecz nie doczekały się dobrego rozwiązania. W efekcie skarżącym pozostaje jedynie droga odwoływania się od decyzji organów rentowych, nakładających na nich obowiązek wstecznego opłacania składek z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

Obciążanie ubezpieczonych skutkami błędu ustawodawcy pozostaje w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich w kolizji z zasadą państwa prawnego tym bardziej, że znaczna część skarżących była w posiadaniu bezterminowych decyzji organu rentowego o zwolnieniu ich z obowiązku opłacania składek z tytułu działalności gospodarczej, wydanych na podstawie poprzednio obowiązującego przepisu art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (Dz.U. z 1983 r. Nr 46, poz. 250 ze zm.).

Wydaje się zatem zasadne, aby organy rentowe odstąpiły od egzekwowania wpłaty zaległych składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu prowadzonej równoległe działalności gospodarczej od żołnierzy zawodowych i innych funkcjonariuszy służb mundurowych za okres wsteczny od 1 stycznia do 29 grudnia 1999 r.

Działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1989 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) uprzejmie proszę Pana Prezesa o przedstawienie stanowiska w tej sprawie.

ZASTĘPCA
Rzecznika Praw Obywatelskich